

"...

"Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi" başlıklı 152. maddesinde; "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır. Mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi görmezse bu iddia, temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanır. Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır..." hükmüne yer verilmiştir.

08/03/2018 tarih ve 30354 sayılı (Mükerrer) Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7087 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun ile kanunlaşan 688 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirlerin Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin "İade hükümleri" başlıklı 1. maddesinde;"(1) Ekli listede yer alan kamu görevlileri, ilgili kanun hükmünde kararnamenin eki listelerin ilgili sıralarından çıkarılmıştır.

(2) İlgili kanun hükmünde kararname hükümleri, birinci fıkrada belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgili kanun hükmünde kararnamenin yayımı tarihinden geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır. Söz konusu personelden bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren on gün içerisinde göreve başlamayanlar çekilmiş sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir. Bu maddeye ilişkin işlemler ilgili bakanlık ve kurumlar tarafından yürütülür." hükmüne yer verilmiştir.

Bakılan uyuşmazlıkta, 7087 sayılı Kanunla kanunlaşan 688 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 1. maddesinin 2. fıkrasının 4. cümlesinde yer verilen "Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz." düzenlenmesi işbu davada uygulanacak kural niteliğindedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen "hukuk devleti"; eylem ve işlemleri hukuka uygun ve insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devleti ifade etmektedir. Bununla birlikte, Anayasa'nın 36. maddesinde, adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı güvence altına alınmış; 40. maddesinin 1. fıkrasında, Anayasa ile tanınmış hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahip olduğu; aynı maddenin 3. fıkrasında, kişinin, resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zararın kanuna göre Devletçe tazmin edileceği; 125. maddesinde de, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu kurala bağlanmıştır.

Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese, hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlamaktadır. Bunun için söz konusu başvuru yollarının sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp uygulamada da etkili olması ve başvuru makamının ihlal iddiasının özünü ele alma yetkisine sahip bulunması gereklidir. Başvuru yolunun ancak bir hak ihlali iddiasını önleyebilmesi, devam etmekteyse sonlandırabilmesi veya sona ermiş bir hak ihlali kararına bağlayabilmesi ve bunun için uygun bir giderim sunabilmesi hâlinde etkililiğinden söz etmek mümkün olabilir.

Bu bağlamda, kamu makamlarının hukuka aykırı fiilleri nedeniyle maddi ve manevi yönden zarara uğradığını iddia eden bireylere zararların giderilmesi için idari ve yargısal mercilere başvurma imkânının tanınması Anayasa'nın 40. maddesi gereğidir.

Uyuşmazlıkta uygulanacak kural niteliğinde bulunan 7087 sayılı Kanun'un 1. maddesinin 2. fıkrasının 4. cümlesinde yer alan, "Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz." düzenlemesi ile, Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılan kişilerden yine Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevine iade edilenlerin herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacakları kurala bağlanmıştır.

Olağanüstü hal tedbirleri kapsamında terör örgütlerine veya devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu kararlaştırılan yapı, oluşum veya gruplarla iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen kişiler Kanun Hükmünde Kararname eki listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılmışlardır. Bu kişilerin yine Kanun Hükmünde Kararname eki listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle göreve iade edilmesi, olağanüstü tedbirin sebep unsurunun gerçekleşmediği, başka bir deyişle bu kişilerin herhangi bir örgüt ya da yapıya iltisakı veya bunlarla irtibatlarının belirlenemediği ve hukuka aykırı olarak kamu görevinden çıkarıldıklarının kanun koyucu tarafından tespit edildiği anlamına gelmektedir.

Bununla birlikte, Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevine iade edilen kişilerin, tedbir süreci nedeniyle maddi ve manevi yönden zarara uğramaları söz konusu olabilmektedir.

Dolayısıyla, olağanüstü hal kapsamında hukuka aykırı bir şekilde haklarında tedbir uygulanan kişilerin uğrayabilecekleri maddi ya da manevi zararların giderilmesi için gerekli idari ve yargısal yollara başvurma imkânının tanınması gerekir.

Oysa, 7087 sayılı Kanun'un 1. maddesinin 2. fıkrasının 4. cümlesindeki anılan düzenleme ile Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevine iade edilen kişilerin görevden çıkarılmaları nedeniyle uğrayabilecekleri maddi ve manevi zararların giderilmesi için herhangi bir idari mercie ya da yargı merciine başvurma imkânı tanınmamaktadır.

Bu durumda, Kanun Hükmünde Kararname eki listesinde isimlerine yer verilmek suretiyle göreve iade edilen kişilerin, tedbir işleminin haksız uygulanmasından dolayı uğrayabilecekleri maddi ve manevi zararları giderme fırsatını ortadan kaldıran, diğer bir ifadeyle kamu makamlarının hukuka aykırı uygulamaları nedeniyle zarara uğradığını iddia eden

kişilere herhangi bir idari mercie başvurma ya da yargı merciinde dava açma imkânı vermeyen anılan düzenleme, Devletin kişinin maddi ve manevi varlığına yönelik müdahalelere karşı etkili giderim mekanizması sağlama yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır.

Bu itibarla, 7087 sayılı Kanun'un 1. maddesinin 2. fıkrasının 4. cümlesindeki anılan düzenlemenin, Anayasa'nın 2., 36., 40. ve 125. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

Nitekim, Anayasa Mahkemesinin 10/07/2025 tarih ve E:2025/151, K:2025/142 sayılı kararı da bu yöndedir.

Açıklanan nedenlerle;

1- 7087 sayılı Kanun'un 1. maddesinin 2. fıkrasının 4. cümlesinde yer alan, "Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz." düzenlemesinin Anayasa'nın 2., 36., 40. ve 125. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varıldığından, anılan düzenlemenin itiraz yoluyla incelenerek iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına,

2- Dava dosyasının ve karara dayanak görüşme tutanağının, onaylı bir örneği ile iş bu kararın aslının Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesine, Anayasa Mahkemesi'nin bu konuda vereceği karara kadar 5 ay süre ile davanın geri bırakılmasına, bu süre içerisinde Anayasa Mahkemesi'nce bir karar verilmemesi halinde mevcut mevzuat hükümleri ile dosyadaki bilgi ve belgelere karar verileceğinin taraflara bildirilmesine, 09/10/2025 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."